

JUŽNI „MORAL“ U NAŠOJ ČIČARIJI

Vodice, aprila 1933. Predaleko bi zašli, g. uredniče, kada bi htjeli da vam opišemo sve naše duševne muke i patnje, koje podnašamo pod našim »kulturnim gospodarima«, za koje znade cijeli svijet što sve rade s nama Slavenima. Ovog ćemo vam puta da kažemo par riječi o moralu naših gospodara.

Odkako su vlasti u naše krajeve počele doseljavati narod iz južnog dijela Italije, nastao je ovdje veliki preokret u moralu. Kod nas i u našim krajevima nikada nismo ni čuli, a kamo li vidjeli gnjusobe koje vidimo, na žalost našu, sada. Direktno na cesti, napadaju naše siromašne djevojčice, tako da izgleda da su od strasti poludjeli ovi pokvareni južnjaci.

Dne 21 o. m. održao se je u našoj školi blagdan t. zv. »Rodenja Rima«. Ne samo da su ovoj proslavi morala prisustvovati naša djeca, nego smo i mi odrasli morali ostaviti svoj posao na našim poljima i prisustvovati pod prijetnjom novčane globe i zatvora. Govorili su mnogi govornici, a među njima i dvojica vojničkih inženjera, koji nose čast kapetana. Veličali su kulturu tog njihovog vječnog Rima, a napadali naše slavenske običaje. Napose spomenuo je jedan od ovih da moramo biti sretni i zahvalni tom njihovom vječnom Rimu što nas je izveo iz tmne barbarstva. Naglašujemo i dovikujemo ovom g. kapetanu da je nas Slavene taj njihov vječni Rim učinio robljem, a ne izveo iz tmne barbarstva. A kulturom i moralom Rim je još uvijek u tami. Moralniji smo u svakom pogledu nego su oni, s njihovim vječnim i kulturnim Rimom. — Čič.

I OVO JE NJIHOVA »KULTURA« I »MORAL« — JEDAN KOJI SE ODRICE SVOJIM DUŽNOSTI

Rijeka, aprila 1933. Općinski tajnik u Jelsanama bio je neki Remo Lodi, došleći bog to pitaj iz kojeg kraja Italije. Za vrijeme svog boravka u tom kraju on je onako, da »ubije dosadu«, stupio u prijateljske odnose sa domaćom djevojkom Anom Hrabar. Jednog crnog dana saznao je da ta ljubav nije bila bez posljedica, pa je djevojci obećao da će ju vjenčati čim se dijete rodi.

Iza porođaja kćerke Lodi je jednog dana donio Ani Hrabar neki akt na potpis i protumačio joj kako on time priznaje djete za svoje. Ana je potpisala, no nakon izvjesnog vremena stala je sumnjati o tvrdnjama svog prijatelja, i predala stvar u ruke vlastima. Izvidajima je ustanovljeno, da je Lodi prezentirao akt u kome izjavljuje da je dijete nezakonito. Time je njegova igra bila otkrivena, i Lodi je osuđen na 3 godine zatvora, no u vezi sa posljednjom amnestijom oprostena mu je čitava kazna. **SPREMENBE U FAŠISTIČNIM ORGANIZACIJAMA NA KRASU**

Trst, maja 1933. V zadnjih dneva so se izvršile po nalogu iz Trsta po vsem tržištem Krasu in na Pivki velike spremembe v posameznih krajevnih fašističnih organizacijah. Bukovlje dobiva novo fašistično društvo. Za njenega tajnika je bil sedaj imenovan Bruno Paulis. V Hrenovici je podal ostavko dosedanji komisar dr. Giamporcaro, njegov naslednik je Evgen Corno. Tudi z Zgoniku se je fašistični komisar Foggia odpovedal svoji funkciji in je za njim prevzel vodstvo organizacije Emilij Richetti. V Sežani, Senožečah, Bazovici, Divači, Nabrežini, Gropladi in v Dutovlju so bili odstavljani dosedanji direktoriji organizacij in imenovani novi.

KAKO RASTE ŠTEVILO »FAŠISTOV« NA SLOVENSKEM KRASU?

Trst, maja 1933 V Slavini je imela fašistična organizacija baš na praznik dela svoj letni občni zbor. Tajnik je v svojem poročilu poudaril, da je letos napram prejšnjim letom posebno naraslo število članstva posameznih skupin. Vsekakor se temu ni mogoče čuditi, če se vpošteva, kako se je v zadnjem času, odkar ge spet svobodno sprejemajo ljudje v fašistično stranko, baš v naših krajih propagiralo med ljudmi za fašizem. Vsi takozvani licencarji, lastniki ovisni od občine, pokrajine, države, od fašističnih podpornih institucij, od sindikatov itd. so morali pod grožnjo, da izgubijo svoje koncesije, vdopore in vse mogoče druge ugodnosti, vstopiti v stranko. Na ta način je število organiziranih fašistov v slavinski organizaciji, ki ima zelo širok teritorijalen delokrog, naraslo od 84 na 171, kar pri vsem fašističnem teroru ni niti od daleč tako velik uspeh, kakor bi ga v drugačnih razmerah in pod drugačnim režimom mogla doseči organizacija, ki razpolaga s tako ogromnim aparatom in tolikimi gmotnimi sredstvi. Pri ostalih skupinah je porast mnogo manjši, kar priča, da so bili pritisku izpostavljeni baš odrasli možje, ne pa tudi žene in naraščaj. Tako je skupina fašističnih žena pridobila le šest novih članic ter jih šteje sedaj 46. Mladih Italijank je 15, malih Italijank spričo pritiska v šoli 112, avangardistov 11, mladih fašistov 63, »ballile«, ki so prav tako pod neprestanim vplivom fašističnih učiteljev, pa 84.

„Jajnine“
zlatu naših hranil

TRŠČANSKI „IL PICCOLO“ NAPADA „ISTRU“

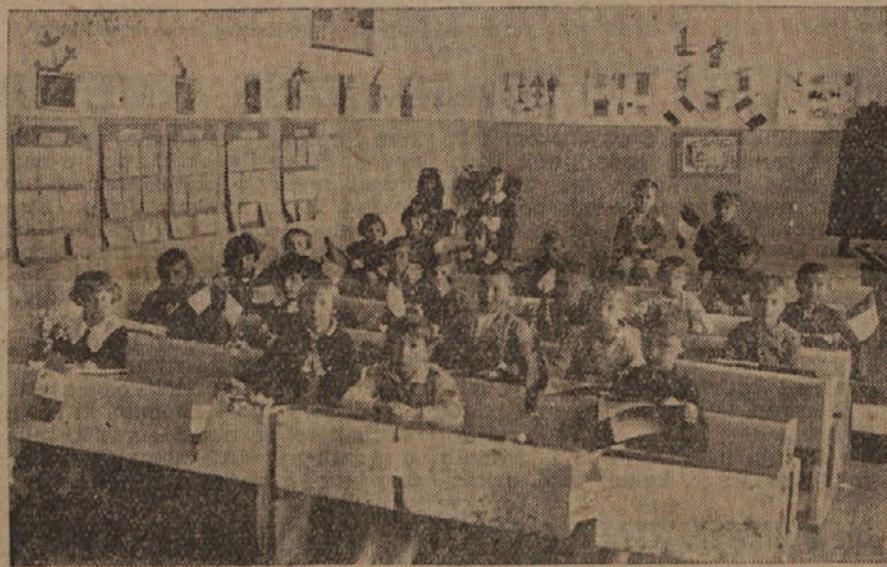
UVODNI ČLANAK MARKA DRUŠKOVIĆA O NAŠEM LISTU

Fašistička štampa već se više puta osvrnula na našu akciju, na pisanje našeg lista i iz tih se je osvrta moglo redovito da opazi, kako ovaj naš mali list smeta fašističkoj Italiji, kako joj ova naša publicistička akcija zadaje brige i kako bi naročito vodstvu fašizma u Julijskoj Krajini bilo najdraže, da naš list prestane s izlaženjem. Godinama su se tršćanski »Piccolo« i »Popolo« obarali na »Edinost«, »Istarsku Rijec« i ostale naše listove, dok su još izlazili u Trstu i Gorici. Sad, kad tih listova više nema, bijes tršćanske štampe koncentrisan je na »Istru«, koja nastavlja borbeno u slobodi onu našu uništenu štampu. Ništa toliko ne muči fašističke pravke, koliko činjenica, da ovaj naš list precizno i ustrajno, dokumentovano iznosi sva ona naslija, sva ona nedjela, koja počinja fašistička Italija u Julijskoj Krajini. Njih najviše muči naša bogata i obilna rubrika vijesti iz Julijske Krajine. To je registracija one krvave stvarnosti, koju doživljava naš narod, a fašizmu bi bilo drago, kad o tome ne bi ne samo mi Jugoslaveni, nego ni ostali svijet ništa znao. »Istra« o toj krvavoj stvarnosti vodi računa i to je fašizmu vrlo, vrlo krivo. »Istra« svojim pisanjem, a naročito svojim vijestima iz Julijske Krajine, upozorava javnost na terorizam, koji je neobuzdan i bezgraničan, — a to je neugodno fašizmu. — To je glavni motiv onog bijesa, koji fašistička štampa iskaljuje u svojim člancima protiv našeg lista. To je motiv i onog uvodnog članka, koji je donio »Il Piccolo della sera« od 26 aprila. Taj je članak napisao poznati istarski reneget

Marco di Drusco, koji se je pred par godina još zvao Drušković. On je u redakciji »Piccola« ekspert za jugoslavenstvu i uopće balkansku politiku, a vrlo često piše i o akciji fašizma za asimilaciju Julijske Krajine.

Pod naslovom »Di corda in casa dell'impicato« Drušković se osvrće u glavnom na broj »Istre« od 12. aprila, znači na Uskršni broj. Taj je broj naročito morao da izazove bijes u redakciji »Piccola«, kad su Druškoviću naredili, da o njemu piše čak uvodnik! U tom svom članku Drušković upozorava, da fašistička štampa nije pokazala dovoljno pažnje »febrilnoj organizaciji emigranata« iz Julijske Krajine u Jugoslaviji. Drušković ističe da organizacije emigranata niču kao gljive, u svim krajevima, gdje ima i najmanji broj emigranata. U toj je akciji najvažniji rad lista »Istra«. Dalje govori Drušković o našem listu, a naročito se osvrće na vijesti iz Julijske Krajine. Ističe rad »Agisa« i »roba«... Daleko bismo zašli, kad bismo htjeli da citiramo sve ono, što »Piccolo« donosi. Ukratko: bijes je to zbog postojanja naše »Istre«. I dobro je učinio »Piccolo« da je citirao nekoliko vijesti iz našega lista, da bi tobože dokazao, kako je izmišljeno ono što pišemo. Čitatelji »Piccola«, koji možda nisu nikada imali prilike da čitaju »Istre« — baš će po tim vijestima vidjeti, kako je naša akcija opravdana. Marko Drušković učinio nam je samo uslugu, jer je upozorio naš narod da o njemu vodimo računa i da ga ne zaboravljamo.

FAŠISTIČNA ŠOLA V — BAZOVICI ...

O raznarodovanju našega ljudstva pod Italijo se je že mnogo pisalo. Vsemu kulturnemu svetu je znan postopanje italijanske šolske oblasti z našo, šoloobvezno mladino.

Znano je, kako je zloglasni učitelj Sottosanti v Vipavi, pljuval našim otrokom v usta in jih zbadal z iglo če so zinili le besedico v materinem jeziku; znano je postopanje didaktičnega ravnatelja Giraldija v Komnu, ki je uvedel denarno kaznen za vsakega učenca, ki » svojim sošolcem spregovori v materinščini, znan je tudi, naravnost podel pritisk na starše, da vpi-

šejo svoje otroke v njih raznarodovalna društva.

Da bi se vse to ne zdelo morda pretirano, prinašamo sliko, ki dovolj jasno priča, kako izgledajo italijanski razredi po slovenskih krajih. Slika nam predstavlja 3. razred ljudske šole v Bazovici. Otroci drže v rokah italijanske zastavice, namesto knjig čitajo njim namenjene liste, — z jasno tendenciozno vsebino. V okvirju v bližini table in prosto na steni, je fašistovski znak. Na tabli pa je napisano: »Viva il duce, Viva il fascismo«. — (rob).

BILANCA RADA I TROŠKOVA „ITALIE REDENTE“

ZA ASIMILACIJU DJECE U JULIJSKOJ KRAJINI TA USTANOVA TROŠI GODIŠNJE 7 MILIJUNA LIRA!

Trst, maja 1933. — »Italia Redenta«, zloglasna ustanova za potalijančivanje naše djece u Julijskoj Krajini, kojoj je na čelu Vojvotkinja d' Aosta, objavila je izvještaj o svom poslovanju u godinama 1931 i djelomično 1932. Taj je izvještaj sastavio poslovodni delegat Tosti di Valminata, a obasiže 200 stranica. Godine 1931 »Italia Redenta« uzdržavala je u Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu 237 dječjih vrtova, u koje je polazilo 11.423 djece, 10 škola za ženski ručni obrt, u koje je polazilo 466 djevojaka, 3 produžne škole sa 290 učenika, 10 pomoćnih škola sa 131 učenicom, 40 higijenskih stanica, koje je posjetilo 136.299 ljudi. Osim toga je u Južnom Tirolu uzdržavala 242 poljoprivredna tečaja za 7014 učenika i 600 večernjih tečaja u domaćinstvu, koje je slušalo 140.612 ljudi. U dječjim vrtovima bilo je podijeljeno 398.539 objeda, a u pučkim školama 417.198 objeda. Za to je društvo u godini 1931 potrošilo preko 7 milijuna lira. Ministarstvo prosvjete je 1932 dalo društvu 2 milijuna i 183.244 lira. Mussolini je pored toga donosio još milijun i pol. Ostalo daju druga ministarstva i općine, u kojima »Italia Redenta« — asimilira, to znači, da i sam onaj narod, koji se odnarođuje mora jedan dio troškova da snosi.

APRILSKO FAŠISTIČNO NAVDUŠENJE

Il. Bistrica, 25. aprila 1933. Kot vsako leto, tako so tudi letos proslavljali črnosrajčniki »Natale di Roma«. Tudi pri nas so posvetili 21 aprilu posebno pažnjo. Proslava se je vršila v poslopiju kinematografa. Navzoče so bile vse lokalne vojaške in civilne oblasti, zlasti mnogo pa je bilo uniformiranih črnosrajčnikov. Navzoči so bili tudi okoliški podeštatie, učiteljstvo in drugi.

Slavnostnim govorom in običajnim ceremonijam je morala prisostvovati tudi mladina, zlasti otroci v uniformah »ballile«, »avanguardie« itd.

Naši otroci so pa tudi tokrat pokazali, da jim fašistična zvoja in šola še nista zastupili mladih duš. Klub strogim odredbam učiteljev in drugih, se je skoro vsa mladina upirala prisostvovati gori navedenju proslavi. Starši so morali otroke s silo odvesti od doma in jih spremljati do šolskega poslopija. Otroci se ne morejo vziveti v tuje ceremonije in se zlasti bojijo uniform. »Črni gvant« nazivljajo dečki fašistično uniformo in se sramujejo, kadar so oblečeni v nji, zlasti če morejo mimo domačinov in znancev. Trdo šolo morajo prestajati naši najmlajši. A že danes imamo dovolj vzgledov iz katerih lahko sklepamo, da bo med njimi malo odpadnikov in še te bo krila neomahljivost večine, ki bo vstrajala s svojim kremenitim značajem skovanem in očišćenem v fašistični šoli! (Agis)

BEDA NA VIPAVSKEM

Vipava, aprila 1933. Vipavci so bili svojčas znani kot dobrostojeći kmetje. Sočno pomladansko sadje, zelenjava, je-sensko sadje in vino, vsega so obilo pridelali in vse vnovčili. Ni jim manjkalo pogače, dobrega kruha, niti drugega ne.

Danes je drugače. Naš kmet in posebno Vipavec, ki je bil vedno odvisen od izvoza, ne more prodati svojih pridelkov in tako je brez vsakih dohodkov. Pomanjkanje trpijo zlasti one družine, ki imajo kopicu nedoraslih otrok. Tako se je zgodilo pretekli teden, da je neki Vipavec, oče številne družine, spremil na starejšo hčerko na Kras, kjer ji je preskrbel službo pri nekem kmetu. Prehodiła sta pet ur dolgo pot in ves čas nista drugega zaužila kot nekaj kruha, ki ga je oče kupil z liro, katero si je izposodil pri sosedu. Ko se je poslavljao od hčerke je dejal, da jo bo težko pogrešal pri delu, ali kaj hoče, ko nimajo doma niti toliko, da bi skuhali dvakrat na dan nezabeljeno polento z mlekom kot do sedaj. In mnoge družine res niti tega ne zmorejo. — (Agis).

LJUDSTVO SE UMIKA BEDI

Trst, aprila 1933. Iz Trsta se v trumah izseljuju na deželo; većina se jih vraća v domaći kraj. Velika beda, ki vlada u Trstu jih sili u to, da se vraćaju na domaćije, išćejo mesta kolonov, da si tako zaslužio vsaj za najpotrebnejšo vsakdanjo hranu. Seveda, u Istri sploh ni nič boljše. — Trst nudi vedno žalostnejšo sliko in nič čudno ni, če srećaš na cesti na pol bosa in bosa ljudi, ki sicer kažejo, da so bili navajeni boljše živeti. Ljudje zatrujejo, da je položaj Trsta danes hušji kot je bil u času po svetovni vojni, ko ni bilo živježa. Razlika je le ena: takrat ni bilo živježa, danes je pa živježa na razpolago, le poštenega zasluška in denarja ni već. (Agis)

ZA DOMAČINE NI VEĆ DELA

Postojna, aprila 1933. Iz Košane poročajo, da so većiji del domaćinov, ki so bili zaposleni u okolici pri raznih vojaških in drugih napravah že odslovili in jih še odslavljajo. Lansko leto, so številna podjetja zaposljevala tudi domaćine, ki so bili vpisani u sindikat in so imeli potrebna priporočila. Letos pa ne pomaga već ne sindikat in niti nobeno priporočilo. Le nekateri so še zaposleni a tudi tem se obeta, da jih bodo u kratkem postavili na cesto. (Agis)

PODPORE LE ZA FAŠISTIČNE PODREPNIKE

Iz Milj, maja 1933. Položaj našega ljudstva u Istri je čimdalje bolj brezupen. Vlada je, kot smo že poročali, della vsak teden podpore, ki bi se morale u mrcem prekriti. Ker pa je beda čimdalje većja in se ni položaj nič zboljšal, so izdavanje podpore podališali za 40 dni. Podpore so pa, kot že znano, deležni le fašisti u njihovi podrepnici. Če nisi danes u Italiji zvest pristlaš fašizma, lahko pogineš na cesti kot pes in se ne bo niče zmenil zate. (Agis)

PROPADANJE NAŠIH PODJETIJ.

Reka, aprila 1933. Naša, že izpred vojne dobro znana tovarna testenin »Perkatete« u Il. Bistrici, se že već let bori za svoj obstanak. Velika konkurencija italijanskih tovarni u gospodarska depresija čim dalje bolj onemogućuju redno poslovanje domaće tovarne, katere izdelki spadaju med najboljše vrste. Današnji lastnik je zastavil vse svoje moći tako, da tovarna še vedno obratuje in da zapoljuje približno isto število delavcev kot pred leti, le delovni urnik je zelo padel. — (Agis)

SESTRADANO LJUDSTVO ČAKA PODPORE.

Milje pri Trstu. Do protekloga meseca smo dobivali enkrat na mesec podporo. Ljudje so določena dne stali v vrstah in čakali, da so dobili nekake »bone« s katerimi so si potom lahko kupili živjež. Toda koliko živježa? Enkrat na mesec je dobila tričlanska družina en »bon«, s katerim si je lahko nabavila 1 kg testenina, ¼ kg sladkorja, nekaj paradiznikove konzerve, 1 kg fižola, 2 kg koruzne moke, ½ kg soli in košček slanine. Družina s sedmimi člani je dobila dva bona, a družina od 12 članov naprej pa tri bone na mesec.

Cele vrste gladnih, ki so kljub niski in iznivajući podpori, če se to sme tako imenovati, čakale po cele dneve, so brez vsakega strahu tudi glasno vzklikale proti režimu, ki jih je pahnil u tako bedo. Straže si niso upale ničesar ukreniti proti masi. Većkrat se je bilo bađi, da bo prišlo do resnejših in velikih demonstracij.

Dela ni ne pri sv. Roku, ne u ladjedelnih sv. Marka. Pred nami žija negotova in vedno strašnejša bodočnost. Kot iznivanje se nam zdijo razne nagrade ljudi, ki bede gotovo ne čutijo in hoćejo od naša da se množimo. Zgodovina je že mašćevala take primere njihovih prednikov, ali hoćejo, da jih res še enkrat udari? — (Agis).

PROMET TRŠČANSKE LUKE I DALJE PADA.

Trst, aprila 1933. — Prema najnovijim statistikama, koje su objavljene u fašističkim listovima, u prvá tri mjeseca ove godine prošlo je kroz tršćansku luku 6.836.044 kvintala robe, dok je u prvá tri mjeseca lanske godine promet iznosio 8.960.399 kvintala. Ovi su brojevi tim značajniji, ako se uzme u obzir, da je promet u Veneciji prema lanskoj godini u porastu, sigurno na račun Trsta.

PISMO IZ PALERMA

Predragi, pišem ti, ker čutim potrebo pogovoriti se s prijateljem. Vsiljuje se mi namreč občutek, da mi bo na ta način vsaj za trenutek uspelo zmanjšati veliko razdaljo, ki naju loči. Ko smo se peljali v Palermo, se mi je zdelo, da ne bo nikoli konec monotonega udarjanja koles. Vendar, zdi se, da tisti stotisoči udarcev koles ne moremo upravičiti velike razdalje, ali še boljše, velike razlike, ki je med našim domačim krajem in temi kraji. Da razlike! Ne morem ti povedati kako mučno je vplivalo name, videti desetletne fantke in deklice, ki jih revni starši takorekoč prodajo lastnikom žvepljenih jam, da si tam služijo kruh. Revščina da ji v besedi ne najdeš izraza. Konkurenca velika; otroci se ponujajo skoro zastoj.

Svojčas je bila v Siciliji močno razširjena sicilijanska avtonomistična stranka. Sedaj seveda o avtonomističnem gibanju ne more biti govora. Fašizem vedno reši vse s svojim znanim »consenso nazionale«. Tako je, da danes vsakdo gleda, da pride v eno ali drugo fašistično društvo, da morda na ta način dobi košček kruha.

Povedal pa ti bom nekoliko o nas. Slovencev je tukaj precej. Vsi služimo pri sanitejcih. Spoznali so najbrž, da se tako hitro ne prodamo, pa so nas zato deli k sanitejcem, ker so napram nam zelo nezaupni. Če se jim pa zdiš nevarni, te pošljejo kar v Libijo ali Eritreo. Na matičnih listih vseh slovenskih fantov, ki služijo pri vojakih je napisano »allogeno« (drugorodec) kar pomeni pri predstojnikih in tudi pri mnogih drugih tovariših toliko kot puntar, ali sovražnik, zato kaj pogostoma pade psovka »austriaco« ali »jugoslavo«. Po puljskem in tržaškem procesu pa se je naš položaj še mnogo poslabšal. Zanimivo je videti kako se obnašajo vojaki iz Julijske Krajine Italij, narodnosti. Mnogi so želeli Italijo, da bi jim prinesla narodno svobodo, danes pa ko so tudi oni gospodarsko hudo prizadeti in razočarani, očitno kažejo svoje nezodovjstvo in večkrat se je že pripetilo, da začnejo tržaški fantje ono himno, ki je vodila v Avstriji 97 regiment od zmage do zmage: »Zigheremo demoghela finché l'ultimo sarà...« Mnogo se je govorilo, da so tudi častniški gojenci iz Trsta peli na šoli to le himno. Če to nima drugega pomena, je vendar značilno, kako malo uspeha ima fašistična propagandna celota pri tistih, ki so svoj čas želeli prihoda Italije. Za enkrat o tem dovolj. Pozdrav... (rob.)

V BISTRICI NADALUJEJO Z UTRJEVANJEM

Reka, aprila 1933. V II. Bistrici in Trnovem so pričeli z gradnjo dveh novih cest, ki so namenjene izključno vojaškemu prometu. Prva bo šla od vojaškega skladišča trnovske postaje, (ki je kot smo že poročali, razširjena od Sv. Trojice), ob levi strani železniške proge vse do Kosez. Tu bo cesta speljana pod progo na državno cesto Bistrica—Reka. Nova cesta, ki je predvsem v zvezi z utrdbami okrog Snežnika, bo omogočila reden promet pri razkladanju in razvažanju vojnega materiala k utrdbam. Danes je s tem oviran ostali promet na civilni postaji, ali pa ovira ta vojaški promet, ki se čimdalje bolj množi. S to cesto bo vojaški promet na trnovski postaji popolnoma ločen od civilnega, poleg tega pa bo oddaljen in skrit pred domačini.

Druga cesta bo speljana od vojašnice v Trnovem (ki jo zidajo), preko trnovskega polja in nāv v »Zevnikih«, dalje na Stražo in trnovsko gmajno. S to cesto bo nova vojašnica direktno zvezana s prostranimi trnovskimi gorami, kjer imajo vojaki vsako leto velike manevre. Stara pot, ki pelje iz Trnovgega čez Krnico, jim gotovo ne odgovarja več. — Delo je že v najlepšem teku.

Pripominjamo še, da bo imelo s temi novimi napravami Trnovo odnošno Bistrica nove, izključno vojaške ceste. Prva: Trnovo—vznožje Snežnika; druga: Trnovo—vznožje gore Tabor —St. Peter — vojaške naprave na Dulah pri Košani ter dve gori navedeni. Če pomislimo, da so naredili nešteto drugih manjših cest, razne regulacije poleg 7 vojašnic, lahko trdimo, da bosta Trnovo in Bistrica v kratkem sličila pravim vojaškim utrdbam. (Agis)

FAŠIZEM GRADI TRDNJAVE IN VOJAŠNICE IN NAPOVEDUJE VOJNO

Trst, maja 1933. Italijanske vojaške gradnje v naših krajih so letos dosegle menda svoj vrhunec. I vseh krajev prihajajo vesti o teh delih in podeželskega ljudstva se je ponekod polastilo skoraj že panično razpoloženje. Povsod napovedujejo, da mora v kratkem izbruhniti vojna, pa čeprav je taka govorica še tako absurdna in neverjetna, da jo mora vsakdo, ki količkaj zasleduje razvoj dogodkov v Evropi z vso resnostjo zavrniti. Trdnjave in vojašnice, prevažanje težkega topništva po novih vojaških cestah in vsa mogoča druga tehnična dela so tako konkretni »dokazi«, da ljudi ne strezni nobena pametna beseda.

NAŠE ZADRUŽNIŠTVO IN FAŠIZEM

Sv. Lucija ob Soči, aprila 1933. — Naša posojilnica je bila ustanovljena še pred vojno (l. 1905). Ob ustanovitvi je vsak redni član plačal enkrat za vselej 30 goldinarjev prispevka. Sedaj pa so naši posojilnici vrinili italijanskega komisarja, kateri neupravičeno zahteva od vsakega člana še enkratni znesek Lir 1000.— Ker je sedaj vodstvo posojilnice v tujih rokah naše ljudstvo ne pričakuje od nje ničesar več in se zato tudi upira plačati zahtevano svoto. V teh težkih časih pa niti tisti, ki se prištevajo k dobro situiranim kmetom, ne zmo-

rejo te svote, kje pa na je vzame večina, ki je vendar gospodarsko uničena?

Razume se, da bi služil ta denar raznarodovalnim namenom in za razne njih slovesnosti in parade, naša občina pa mora podpirati nič manj kot 800 revežev. Podpira jih naš kmet direktno in to z živčevem, katerega je primoran prispevati.

Na eni strani huda gospodarska kriza, na drugi pa brezvestnost italijanskih funkcionarjev, ki se izgovarjajo na višje oblasti, so našega kmeta privedle na rob propada. — (rob.)

PISMO IZ MAČKOVVLJ

Že dolgo časa ni bilo nobene posebne vesti iz naše vasice v našem listu. Kaj bi pa poročali saj tako za nas ni novega ničesar več. Navadili smo se prenašati tudi najhujše udarce.

Vas zgleda danes le še kot kako pogo-rišče. Zginila je vesela fantovska pesem, zginilo je veselje do dela, ljudje begajo po vasi, preplašeni in zmeden nevedoč, kaj jih še čaka hudega, če jih more sploh kaj bližjega doleteti.

Pred kratkim smo dobili v našo vasico novega učitelja, ki naj bi poleg učiteljice pomagal zastrupljati naše otroke. Učiteljica Toni Rita, ki je pri nas že več let, je zvesta pristašinja črnosrajčnikov ter ima s svojim delom že precej zaslug. Zadnje čase je prisilila otroke, da so se vpisali v »ballilo«. Ker jim je žugala z aretacijami starišev in domačih, so se moral otroci vdati, četudi so do zadnjega vztrajali. Za vpis v

»ballilo« in izkaznico, je moral vsak otrok prinesiti po 5 lir. Sicer majhen znesek, a za današnje čase tako velik, da si je morala marsikaka družina izposoditi denar za to. Tako je pred kratkim omenjena učiteljica prinesla v šolo papirnatih cvetličice in jih prodajala otrokom češ, da je denar namenjen za tuberkulozne otroke. Vsak je moral prinesiti 50 stotink, drugače je bil kaznovan v šoli. — Preko 12 let se je naša vas upirala fašizmu in nihče se ni upal na vas v fašistični uniformi. Zadnji čas so nekoliko popustili, da se izognejo vednim neprijetnostim. Zato so stariši končno dovolili otrokom vpis v »ballilo«. Tako so na zunaj popustili, a vsled tega so postali še bolj zavedni in še bolj odporni za vse kar je fašističnega in italijanskega. Sovražstvo do njih in njihovega življa se po naših vaseh veča z bedo vred. Kdor vidi naše ljudstvo, njih položaj in veliko bedo, se mora pač čuditi! (Agis)

„LITTORIO DALMATICO“ MIJENJA IME U „SAN MARCO“

Zadar, maja 1933. Poznatil organ zadarske fašističke federacije, zadarski »Littorio Dalmatico« mijenja svoje ime i sada se zove »San Marco« (Sveti Marko). U svome uvodnom članku dosadašnji »Littorio« ističe, da zadržava istu političku situaciju, ali da mijenja svoj naziv, da bi svome polemičkom stavu kolji če biti u budućnosti pojačan, dao izraziti okvir. Razumije se po sebi, da ova promjena ima da potencirna pretenzije i ratobornost talijanskog iredentizma u vezi sa tradicijama Venecije i njenog patrona Svetoga Marka. Osim novog naziva u glavni lista nalazi se krilat

lav, s grbom Dalmacije i liktorskim sjekirama, koje su simbol fašizma. U broju od 21 aprila »San Marco« donosi nekoliko telegrafskih pozdrava, u kojima se odobrava ova promjena. Tako zloglasni fašistički konzul iz Gorice Avvenanti, telegrafše novome sekretaru zadarskog fašističkog okruga D' Aloji, da je s njime i sa Zadranima uvijek njegova uporna ljubav. Maurizio Mandel također pozdravlja ovu simboličku promjenu, dok neki Trifone Radovani izražava želju, da se pod slavnim imenom Svetoga Marka nastave stare tradicije dalmatinskog žurnalizma.

DIVAČA JE PUSTA IN PRAZNA

Trst, aprila 1933. Marsikdo izmed rojakov, ki je živel v Divači, se bo spominjal na to lepo kraško vasico, ki je v sredi najbolj skalnatega Krasa, z najbolj divno in romantično okolico, polno prirodnih znamenitosti.

»Nekdaj je bil ta kraj poln življenja. Važna lega in važno križišče železnice je zadrževalo tu polno potnikov. Promet je bil velik in domačini so od njega imeli lep zaslužek. A drugače je danes, če bi se vrnili bi našli veliko spremembo. »Slučajno sem se na potu ustavil tudi tu. V vlak u nas je bilo, že od Postojne doli, vsega skupaj — pet potnikov, a v Divači sva izstopila dva, jaz in neki železničar. Na kolodvoru, ki je pust in prazen, nisem videl nikogar. Le pri izhodu je stal železničar, ki mi je

vzel vozni listek. Lepo zelenje, ki je krasilo po zimi in poleti postajo, so izkopalji. Ko sem šel skozi vas, je bilo vse mrtvo, dasiravno ni bila ura tako pozna. Le dvakrat sem srečal patroljo in semintja kakega domačina, ki si pa ni upal govoriti z menoj. Res: Divača je pusta in prazna«. Tako nam je pripovedal neki gospod, ki se je slučajno tu ustavil.

Dela na vojaškem letališču še vedno počivajo. V vas še niso napeljali električnega toka, čeprav stoje že drogovji z žicami in poleg teh še dva transformatorja. Letališče seveda jo že ima. Govori pa se da nameravajo skopati neke vojaške rove do letališča, ki bodo dolgi tudi preko 200 metrov. Tudi letos pričakujejo precej vojakov. Edino vojaščina še »poživlja« naše kraje. Agis.

ČE HOČEŠ POCENI VIDETI RIM, BENETKE I LI MILAN

Znano je kako je, kljub ogromni propagandi, v Italiji tujski promet zelo padel. Le sem pa tja se pojavi kak vlak navdušenih prijateljev fašizma, zlasti iz Madžarske, a še ti potujejo na državne stroške. Dotok se poveča le, kadar bruha kak vulkan ali kadar je kako sveto leto. — Škoda le, da Vezuv in Etna še ne ubogata Duceja! Potem b' morala bruhati vsak dan. Na vse načine si skuša fašizem pomagati in zamašiti praznino, ki je zazijala pri osebnem vlakovnem prometu. Zato si izmišlja razne izlete ob vsaki najmanjši priliki. V tem prednjači zlasti tržaška železniška direkcija, ki stalno nudi tržačanom potovanja v Rim, Benetke, Milan in

drugam, po smešno nizkih cenah, da le krijejo režijske stroške in da vozovi ne rjavje. Tako se vrši za časa milanskega velesajma izlet v Milan. Za 47 lir se lahko pelješ v Milan in nazaj v tretjem razredu, a v drugem za 77 lir. Veliki popusti so tudi za neke slavnosti v Gorici itd. Znano pa je, da vse to zvabi le malo tujcev in okoristijo se le oni, ki imajo razne trgovske posle itd. Vsa propaganda na eni strani in na drugi strani vsa gonja proti našim letoviščam, ki so pridobila na škodo Italije, je zaman in tujski promet se ne dviga, ampak pada... Nemalo pomagajo seveda k temu čudne razmere, ki vladajo v Italiji.

O PROPADU MILJSKEGA ŽUPANA

Milje, v aprilu 1933. Znano je že in po časopisih se je že precej pisalo o gospodarskem polomu, ki ga je doživel podjetnik in miljski župan Gorlato. K temu prinašamo še mi par vrstic, da osvetlimo položaj v katerega je spravil naše ljudi, ki so od prvega dne, ko se je pojavil, pa do njegovega konca največ trpeli. Z raznimi sleparijami pod krinko podeštata, si je znal pridobiti vse kamolome v miljski okolici. Izkoriščujoč ljudstvo se je kmalu dokopal do denarja in veljave, dokler ni tudi njega udaril popoln gospodarski zastoj in kriza. S propadom raznih večjih in manjših bank, je zagrozil tudi njemu in vsemu njegovemu, na nepošten način in na škodo našega ljudstva pridobljenu bogastvu. Prošnjo za državno pomoč mu je odbil sam Mussolini. Kar je še mogel rešiti je prepisal na svojo ženo, ostalo pa je bilo vse prodano na dražbi. Seveda je za dražbo zgubil tudi svoj županski stolček.

Ne bi omenjali tega slučaja gospodarskega propada Italijanskega sesalca, če ne bi bili s tem najbolj prizadeti naši ljudje. Z upanjem, da bodo vendarle enkrat prejel plačilo, so mu naši ljudje, vozniki in delavci, vozili in delali in se na ta račun tudi zadolžili za najpotrebnejše pri raznih trgovcih. Toda pretek niso ničesar. Posamezni vozniki so s tem zgubili do 12.000 lir težko prisluženega plačila, a delavci od 2.000 do 3.000 lir na mescu.

Osvežiti pa moramo še en spomin na tega fašističnega heroja. 16. maja 1921 je bil on tisti, ki je najbolj pomagal fašistom pri divjanju in neposredno sodeloval pri požigih, zlasti v Mačkovljah.

Bojimo se, da se ni ta pošast umaknila drugi, ki naj bi uničila še kar je ostalo. —

GOSPODARSKO POSLOPJE V PLAMENIH

Prem, aprila 1933. V Smrjah se je dne 10. t. m. pozno zvečer pojavil ogenj v gospodarskem poslopju, ki je last posestnika Nemca Antona. Požar, ki je uničil hlev do tal, niso mogli pogasiti. Rešili niso ničesar, posrečilo se jim je le ogenj toliko omejiti, da se ni širil dalje. Škoda še ni ugotovljena, vsekakor je pa precejšnja. To je v naši občini že peti slučaj požara v teku zadnjih mesecev. — (Agis)

KAKO POSTOPAJO ZAVAROVALNICE

Postojna, aprila 1933. Posestniku Dolganu Jakobu v Volčah nad Košano je, kot smo že poročali v našem listu, v pret. novembru zgorel, komaj pred nekaj leti sezidan del gospodarskega poslopja. Zavarovan je bil za 45.000 lir. Po komisijski ugotovitvi mu je zavarovalnica po dolgem molenovanju priznala 15.000 lir. Zavarovanec se ni zadovoljil s tako smešno nizko odškodnino. Potom posredovalca, ki ga je stal lepe denarce, so mu končno priznali 27.000 lir odškodnine. Že je bil določen rok izplačila, ko se je zavarovalnica pričela znova spotikati. In tako Dolgan ni do danes še prejel pripadajoče mu zavarovalnine.

Da se vsa stvar z zavarovalnico tako zavlačuje, je zasługa uglednega domačina Kogoja, gostilničarja in posestnika v Postojni. On, kot zastopnik zavarovalnice, vselej tako ukrene, da naši ljudje ne premejo nobene odškodnine. Pred kratkim se je tudi sam Kogoj izrazil, da omenjeni Dolgan ne bo prejel nikake zavarovalnine, in bržkone, se bo tudi tako zgodilo. Slučaj z Dolganom ni prvi v košanski občini, pač pa mogoče zadnji. Ljudje se bodo ja spametovali in se zavarovali pri zavodih, ki delujejo bolj pošteno in z bolj poštenimi zastopniki. Kogoja, ki se ob vsaki priliki pokaže zagrizenega sovražnika vsega, kar je našega in še bolj naših ljudi, bo prej ali slej doletelo zasluženo plačilo! Oblasti to početje mirno zro. Kulturni in gospodarski zatiralci našega življa in našega gospodarstva so nedotakljivi in imajo svobodne roke da ne rečemo, da jih fašistična vlada celo podpira! — (Agis)

PREROKI NAZANJAJO BOLJŠE ČASE...

Iz Doline pri Trstu, aprila 1933. Pred časom so prihajali v našo vas fašistični funkcionarji in mogotci, se tu sestajali in prirejali vse mogoče in nemogoče shode. Enkrat shod za »ballilo«, drugič za »dopolavoro«, pa zopet za »avanguardio« in še za razne sindikate, a zlasti veliko pažnjo so posvečali zvezi »Sindicato agricolo«. Tu so ljudem pridigali o zboljšanju položaja kmeta in delavca in delali za to tudi razne načrte. Čas je potekal, shodi so prenehali, položaj se je slabšal in se slabša. Boben poje od hiše do hiše, delavec pa je brez dela in brez zaslužka. Davki se izterjujejo na srednjeveški način. V tem hudem času pa so vstali in se pojavili med nami — preroki! Da, preroki! Prišli so, na ukaz fašistov seveda in nam govore o zboljšanju položaja, o boljših časih, da bodo v Trstu kmalu pričeli delati v vseh tovarnah, tako da bo kruha za nas še preveč. Tako nam govore ti preroki in ne vedo, da je v nas že zdavnaj umrlo sploh vsako upanje v boljše. Kmalu bo potekel njih čas, a napovedanega zboljšanja pa ni nikjer. Gotovo bo prišel nenadoma in ga še sami ne slutijo! — (Agis)

Ig. Breznikar
Trgovina kave i čaja. — Vlastita elektropržiona i elektromlin za mljevenje.
ZAGREB, ILICA BROJ 65
Telefon 7657

MANUFAKTURNA IN MODNA TRGOVINA
JOSIP IVANČIČ
LJUBLJANA
PREŠERNOVA 54
Velika izbira vseh vrst štofov za dam. — Sve in moske obleke, razne svile, zlate sitone, platno za rjuhe, gradl za romnice itd.
CENE STROGO SOLIDNE!
ROJAKI PODPIRAJTE!

ZBOR EMIGRACIJE U SKOPLJU

Društvo »Trst—Gorica—Reka« je imelo dne 2. t. m. svoj drugi redni občni zbor, ki se ga je poleg članov udeležilo tudi lepo število zastopnikov tukajšnjih narodnih organizacij. Predsednik dr. Sedmak je v svojem nagovoru posebno pristrčno pozdravil delegate »Sokola«, »Kola Srpskih Sestara« in »Jugoslovenske Omladine Vardarske Banovine« te izrazil željo, da bi prišlo do tesnejšega sodelovanja imenovanih društev in našega, kar bi bilo v interesu vseh. Izrekel je toplo zahvalno vsem, ki se zanimajo za naše probleme in za usodo emigrantov, posebno Županstvu Skopske občine in banski upravi ter drugim oblastnjim, ki nam gredo v vsakem oziru na roko. Žal nam splošne razmere skromno število rednih članov in apatija nekih emigrantov, ki bi se po svojem položaju lahko uspešno udeleževali v društvenem življenju, ne dovoljujejo, razviti ono delavnost, ki bi jo lahko in radi razvili. Zato je društvo bilo prisiljeno omejit svoje delovanje skoro samo na podpiranje potrebnih emigrantov in na gojitev družabnosti in s tem zavesti emigrantske solidarnosti in vere v naše konečno osvobodjenje.

Tajnik, g. Vasilij Zafran je nato prečital svoje poročilo iz katerega je bilo razvidno, da je društvo priredilo lepo število skupnih izletov, družabnih večerov in zabav, da je mnogim emigrantom, ki so se zatekli v Skoplje za službo, priskrbelo zaposlitev in dalo potrebnim tudi denarno podporo. Tajniško poročilo, ter poročilo blagajnika in nadzornega odbora so bila soglasno sprejeta.

Vršile so se nato volitve novega upravnega in nadzornega odbora in so bili soglasno izvoljeni: za predsednika dr. Josip Sedmak, za odbornike člani: Petar Božić, Zdravko Simonič, kapt Emil Pangerc, kapt. Josip Boštjančić, Franjo Kristančić in Vasilij Zafran, ter nadzorni odbor člani Opatič Vjekoslav, Makuc Lojze, Lukežič Andrej, Ukušić Blaž, in Crnković Berislav.

Pri slučajnostih se je oglasil k besedi g. inž. Ljubomir Marković, predsednik »Jugoslovenske Omladine Vardarske Banovine«, ki je v toplih besedah pozdravil občni zbor in izrazil zanimanje in simpatije Omladine za naša vprašanja ter našo in naših zasuženih krajev usodo. Tudi on je poudaril potrebo in koristnost ožjega sodelovanja z našim društvom ter obljubil, da bo storil vse, da skoro pride do ožjih stikov. Gosp. inž. Marković se je takoj vpisal v društvo kot podporni član, na kar je prijavilo svoj pristop še nekaj prisotnih omladincev, ki so bili seveda z veseljem sprejeti.

Po zaključitvi občnega zbora se je za fond »Istre« med prisotnimi nabral znesek Din 151.—

IVO ŠEPIĆ

U Našicama umro je nakon vrlo kratke bolesti upravo na Veliki Petak, sreski školski nadzornik Ivo Šepić. Istom mu bijaše 38 godina. Točan i skrupulozan kakav bio ode u otvorenim kolima u Feričance zbog neke pritužbe. Prehladi se, angina, mala operacija, plućnica; smrt tako nagla i neočekivana ugrabi ga u punoj snazi muževnosti; njega tako dobra, vredna i radna, tako poštena, moralna, njega uzor čovjeka, uzor učitelja i nadzornika, njega tako skromna aristokratske duše, a sasma domaćih manira, onakva kakva rodi naša liburnijska bura, ono naše krasno more i naš Kras. — A bio je naš. Sasma naš i je ljubio svoj rodni Kastav, našu Kastavšćinu, našu divnu potlačenu Liburniju. Pokojni Ivo s ponosom je govorio da je Istranin, pa je za Istru i radio punom dušom ljubavi i mržnje do njenih sadašnjih tlačitelja. Ljubio je naš vredni Ivo svoj rođeni grad Kastav, gdje mu živi kao stari dub njegov predobri čača, umirovljeni profesor Mato Šepić, koji je prošle godine izgubio i svog drugog sina, prof. Stanka. — Strašan udarac za jednog oca plemenite duše i dobra srca.

Pokojni naš Ivo učiteljavao je punih devet godina u Opatiji, a u želji da radi i dalje za našu svetu narodnu stvar u Istri, optirao je za talijansko državljanstvo, koje mu bi odbito iz razumljivih razloga, a onda je primoran ostaviti Opatiju i preći amo u Jugoslaviju, gdje dobi mjesto ravn. učitelja u Marijancima kod Dolj. Miholjca (Slavonija). Tu službovaše 6 godina, ali je vrlo službe radi premješten u Našice. Tu vrši dužnost sreskog školskog nadzornika.

Iz kuće žalosti odneseo se ga na pogrebna kola učitelj, a tada uz veliku pratnju mjesne inteligencije, činovnika i naroda te školske djece bi pokojnik doveden do na kraj mjesta, gdje ga čekaše automobil, kojim je odvećen u Zagreb, da bude pokopan na Mirogoju u grobnici u kojoj je sahranjen pokojni brat njegov Stanko. Prije odlaska iz Našica oprostio se od dragog pokojnika njegov zemljak, susjed i prijatelj Vinko Šepić u ime Istre i istarskih kolega, a zatim učitelj Nad u ime učitelja sreza. — Pokojnika je pratio do Zagreba naš zemljak učitelj Janko Petaros, te njegove sestre Ana i Sava, svak Rudolf Saršon te prof. Desanka udova Šepić. — Automobil krenu sa cvijećem i vijencima, uz suze svoje i prijatelja, osobito školske djece.

Našeg dragog Ivu dopratiše na Mirogoj u Zagrebu mnogobrojna naša emigracija, razna društva, osobito naši učitelji, istarski izbjeglice. — Počivao u miru! — Vice

ČEHOSLOVANCIMA ZA JULIJSKU KRAJINU RAD ČEHOSLOVAČKO-JUGOSLOVENSKE LIGE U BRNU

Odbor čehoslovačko-jugoslovenske lige u Brnu, koji je vrlo aktivan, svake godine izdaje štampan izvještaj o svojem radu. Već lanjski izvještaj donio je, među ostalim, jedan vrlo simpatičan članak o našoj manjini pod Italijom. I ove godine izvještaj, donša pod rubrikom, koja nabraja rad odbora u toku godine, i jedan napis o radu za našu manjinu u Julijskoj Krajini. Ovaj članak glasi u glavnom ovako:

»U početku godine 1932. raspravljali smo o načinu, kako bi skrenuli pažnju čehoslovačke javnosti na patnju jugoslovenske manjine pod Italijom. Proglas jugoslovenske akademске omladine izdat u cilju, da se informira evropska javnost o jugoslovenskoj manjini pod Italijom, dostavili smo popratnim dopisom Ministarstvu spoljnih poslova u Pragu, organizacijama Jugoslovensko-čehoslovačke lige u Jugoslaviji, organizacijama češko-jugoslovenske lige u Čehoslovačkoj, jugoslovenskom poslanstvu u Pragu i drugima.

Poslato je bilo 500 izvoda članka »Pitanje manjina između Italije i Jugoslavije« i to svim učiteljskim društvima Moravske i šlezije, svim vatrogasnim društvima Moravske, i sokolskim društvima župe Machalove i druge sokolske župe u Brnu.

Godine 1932 imali smo u biskupskoj crkvi zadušnice za pok. nadbiskupa gorickog Dr. F. D. Sedeja sa učestvovanjem akademskog društva Jugoslavija, gradskog magistratnog direktora Janička, češko-jugoslovenske lige i jugoslovenskih studenata. Životopis pok. Dr. Sedeja publikovan je u listu »Brnska svoboda«.

Dne 2. oktobra 1932 priredili smo u Narodnom domu večer za jugoslovensku manjinu pod Italijom. Predavao je prof. Filkuka. Učestvovali su zastupnici grada, vojske, češko-rumunjskog društva, češki rotarijanci, zastupnici pravoslavne opštine u Brnu i jugoslovenski akademci. Poslije predavanja prof. Filkuka, predavao je sa shloptičkim slikama o jugoslovenskoj manjini u Reziji g. insp. Banda iz Plzna.

Predavanja ostavila su dubok utisak kod publike.

Vrlo smo zahvalni braći Česima na ovom bratskom i simpatičnom zauzimanju. — Kako vidimo iz ovog kratkog referata, u jednoj godini Liga u Brnu učinila je za propagandu našeg problema vrlo mnogo, toliko da bismo ovu organizaciju mogli da stavimo za primjer ne samo našim jugoslovenskim patriotskim organizacijama, nego čak i nekim našim emigrantskim organizacijama.

STANJE NAŠIH EMIGRANATA U SLAVONSKOM BRODU

Iza okupacije naše Istre i učestalih progona sa strane okupatorskih italijanskih vlasti, slegao se u ravnu Slavoniju veći broj izbjeglica. Računa se, da broj svih izbjeglica u Brodu i okolici zajedno sa članovima porodice iznaša približno 500—600 lica.

Naši ljudi u većini su po zanimanju zemljoradnici našli su uposlenje kao vinciliri po brodom vinogorju, a ostali našli su uposlenje po raznim industrijskim poduzećima u Brodu (tvornica vagona, drvnim industrijama »Slaveks« i »Slavonija«, te ložioni drž. željeznice i t. d.). Neki pak, koji su bili od kuće imućniji kupili su si kuću i mali posjed na kojem žive.

Naš svijet stekao si je ovdje glas kao radin i vrlo čestit elemenat, tako da se ne čuje o nijednom kriminalnom slučaju među našim ljudima.

Okupljeni su u prosvjetnom potpornom društvu »Istra«, koje sada broji 92 člana.

Opća privredna kriza nemilo je pogodila i naše emigrante, jer je obustavom odnosno smanjenjem pogona u ovdšnjim industrijama velik broj naših ostao bez uposlenja. Dosad poznati broj neuposlenih iznaša 48, a od tih 34 branitelja porodice. Ta činjenica zabrinjuje, jer je velika većina ovih slabo situirana.

Da bar donekle olakša očajan položaj šestorice najbjeđnijih naših porodica, pred uskršnje praznike i da tim bjeđnicima ne osvane sasma crn uskr, društvo »Istra« poduzelo je isključivo među svojim članovima sabirnu akciju, pa je u naturi sabirno oko 130 kg živežnih namirnica što je podjeljeno na pomenutih 6 najsiromašnijih izbjegličkih porodica koji broje ukupno 27 članova.

Zasluga za ovako uspješnu sabirnu akciju ide gg. Cvečića, Kosa, Macuku i Gržinića, pa se njima kao i plemenitim darovateljima ovim putem izrazuje srdačna hvala.

PROPAGANDA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

Diletantaska sekcija kluba pokazala se dosada agilnom, te je s uspjehom prikazivala Bevkovog »Kajna« (4 puta). Osim toga nastupali su pojedini članovi i prije toga u raznim manjim zgodama. Ti su nastupi, pogotovo sa »Kajnom« veoma uspjeli. Poznato je, a i prigodom tih nastupa vidjelo se, kako je taj način propagande našeg emigrantskog problema dobar i prikladan. Možda čak jedan od najboljih i najuspješnijih načina propagande uopće, jer djeluje neposredno te je pristupačan i razumljiv svakomu. Stoga je šteta, što na tom polju ima premla materijala na izbor. Istarski Ak. klub kani nastaviti tim dobro započetim radom, pa se ovim putem obraća na naše literate emigrante koji imaju kakav dramski komad već gotov.

ili će ga za kratko vrijeme završiti, da bi ga poslali Istarskom Ak. Klubu ili pak da ga pošalju na redakciju lista »Istra«.

PREDAVANJE ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA.

Dne 1. maja održan je prvi članski sastanak u ovom semestru sa predavanjem studenta Ivana Zaharije »O istarskoj ženi«. Predavač je uglavnom govorio o istarskoj seljačkoj ženi, osvjetlivši njezin položaj sa raznih stanovišta. Poslije predavanja razvila se živahna diskusija, u kojoj je učestvovalo više članova. Iza toga su čitani razni dopisi pa su u tom doneseni i odnosni zaključci. U eventualijama je primljen predlog za jedan veći izlet. Na izlet će se ići po svoji prilici za Duhove. Bio je prisutan velik broj članova.

VIJESTI IZ JUGOSLAVENSKE MATICE U ZAGREBU

Prošloga mjeseca travnja došlo je Jugoslovenskoj Matici u Zagreb iz Istre 19, a iz ostalih krajeva 24 izbjeglica. Jugoslovenska ih je Matica sve primila srdačno, po običaju, podijelila im, u koliko je bilo moguće, moralnu i malu materijalnu pripomoć. U njezinu plemenitom nastojanju podupiru je njezini članovi redovitom članarinom, koje — radi nedostatnog prostora u listu — ne iznašamo.

Ali su je se sjetili svojim dobrovoljnim doprinosima slijedeći rodoljublje. Dr. Goljevšček Vladimir, Zagreb 70 Din., Saršon Ana i Rudolf, da počaste uspomenu blagopokojnog brata i šurjaka škol. nadzornika Iva Šepića, 50 Din. Ivan Stari, mjesto čestitanja za Uskrs 50 Din.; Zgrablić

Srećko, Zagreb 16 Din.; Rotar Antun, Zagreb, Svete Ivan, Dugaresa, Poletić Kopačić Slavica, Zagreb, po 10 Din.; Morak Karolina, Zagreb 8 Din. — Svima, koji podupiru Jugoslovensku Maticu u njezinu plemenitom radu za napaćenu braću iz naše Istre, zahvaljuje se najljepše Odbor.

PREDAVANJA U OMLADINSKOJ SEKCIJI DRUŠTVA »ISTRE« U ZAGREBU

Svake subote na večer u 8 sati održavati će nam na običajnim članskim sastancima više predavanja o »Zadrukarstvu i seljaštvu u Istri«, banski poljoprivredni referent gosp. dr. Miran Kajin. Umoljavaju se članovi Sekcije i članovi društva »Istre«, da tim zanimivim predavanjima u što većem broju prisustvuju. O d b o r.

70-GODIŠNJICA ISTARKE UČITELJICE TEREZIJE GOLMAJER

Dne 8 o. mj. navršava sedamdesetu godinu života gospodja Terezija Golmajer, učiteljica u miru, koja je svojim uzornim i požrtvovnim radom zadužila naš narod u Istri. Oni, koji je poznaju ne bi gotovo ni vjerovali, da je već u tim godinama. Jubilejantinja je službovala kao učiteljica preko 40 godina u Istri i uzgojila je nekoliko generacija po našim selima. U onim selima gdje je radila svi se sjećaju kako je s majrom i ljubavlju uzgajala djecu, koja su joj bila povjerenja. Ma da je njezin nastavnički rad bio težak i naporan, uzorno je uzgojila i osmero svoje djece, koja su danas sva zbrinuta i na dobrim položajima. — Kao istaknuta Jugoslavanka morala je pod stare dane da napusti Istru. I ovdje u emigraciji (živi u Kostreni kod Sušaka) nastoji da

nastavi s radom za nezaboravnu Istru i njezine ljude. Nastoji da pomogne našim bijednicima savjetom, preporukama itd. i u tom pogledu postigla je mnogo. — Gospodja Terezija Golmajer časno je vršila u životu svoju dužnost i danas može da s ponosom gleda na svoju prošlost, na svoj trud, koji joj narod neće zaboraviti. Cestitajući mi joj želimo dug život i ugodnu starost u slobodi.

IZ »TABORA«

Društvo »Tabor« u Ljubljani bo ob priliki proslave 25 letnice Narodno strokovne zveze v Ljubljani sodelovalo na tej priveditvi s svojim pevskim odsekom. Podmladek dram. odseka bo nastopil v Delavski zbornici 20 maja.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

ŠTOSMAJER I RAČKI O ISTRI I DOBRILI

Odlični saradnik »Istre« prof. Nikola Žic objavljuje u zagrebačkom »Obzoru« zanimljivi prikaz (u nekoliko nastavaka) pod naslovom: »Štrosmajer i Rački o Istri i Dobrili«. Prof. Žic bavi se u tom prikazu korespondencijom Rački-Štrosmajer, koju je izdala Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti u redakciji Dra. Ferde Šišića, u koliko se ona odnosi na Istru dotično na Dobrili. Za sada samo bilježimo tu činjenicu, a kad izadje prikaz prof. Žica u potpunosti nastojat ćemo svakako da ga prenesemo i u naš list, jer nema sumnje da će ovi podaci o Istri i Dobrili — u mnogočemu novi — interesirati i naše čitatelje.

NOVA KNJIGA O NARODNIM MANJINAMA U EVROPI.

Otto Junghann objelodanio je u New Yorku djelo pod natpisom »National minorities in Europa« (naklada Covici Friede). Građu za svoju knjigu uzeo je autor iz »Etnopolitičkog almanaha«, koji je izišao godine 1931 u Berlinu nakladom Steglitzova instituta za pogranične i inozemne studije. U svom djelu obazire se pisac u glavnom na današnje stanje narodnih manjina u Evropi. Junghann je nabrojio 26 narodnih manjina u različitim evropskim državama. Nijemci su mu na prvom mjestu: ima ih 8,524.000, na drugom za mjestu Ukrajinci 4,910.000, zatim Katalonci 4,500.000, Bjelorusi 1,163.000, Poljaci 1,136.000 itd. Knjiga je napisana toplo i prema slavenskim manjinama. Autor analizira današnja zakonodavstva o manjinama i razlikuje četiri kategorije: 1. autonomiju za narodne manjine, 2. specijalne državne institucije za manjine, 3. jednaki postupak prema svim građanima bez razlike i 4. zapostavljanje i progon narodnih manjina. Zanimljiva su autorova razlaganja o kulturnoj autonomiji za narodne manjine. Junghannovo je djelo informativno, te je na 120 strana tiska iznio mnoštvo podataka.

NAŠ BARBA RIKE U ČEHOSLOVAČKOJ

U Pardubicama održan je koncert pievačkog okteta, koji je među ostalim izveo i jednu kompoziciju K. Moora složenu na osobito lijepi tekst Rikarda Katalinića Jeretova. Pjesma koja je postignula znatan uspjeh naziva se »Mojoj Istri«.

U uglednoj reviji »Slovansky Jadran« (br 2.1933), koja izlazi u Pragu, izišla je crtica »Selo pod Učkom« od Rikarda Katalinića Jeretova, koja je izišla i u božićnom broju »Istre« (1932.) Naslov češkog prevoda je »Vesnice pod Učkom«.

»NAŠA MARE« OD VIKTORA CARA EMINA

U aprilskom broju »Ženskog lista«, koji izlazi u Zagrebu završen je roman iz istarskog života »Naša Mare« od našeg Viktora Cara Emina.

U beogradskoj književnoj reviji »Život i rad« od 15 aprila objavio je Viktor Car Emin novelu »Glas zvona«. To je možda jedna od najboljih novela našeg uvaženog književnika.

PRAVO DARILO!

Zlafo polnino pero od Din 50.— dalje, dijaška peresa od Din 35.— dalje.

Popravlja peresa vseh znamk:

A. PRELOG

LJUBLJANA — MARIJIN TRG (vogal Wolfova)

U FOND »ISTRE«

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

- Dr. I. Prudan, Novi Sad D 50.—
- Prosvj. i potporno društvo Trst-Gorica-Reka-Skoplje za rasprodane blokove > 151.—
- Da počaste uspomenu blagopok. brata i šurjaka škol. nadzor. Ive Šepića gg. Saršon Ana i Rudolf, Maribor, daruju u fond »Istre« > 50.—
- Mary Vidošič, Hoboken USA za rasprodane blokove < 300.—
- U prošlom broju objavljeno > 18.069.—

UKUPNO D 18.620.—